

Utredning: Behov av ytterligare Öppen förskola/familjecentral

Bakgrund

Kommunen har sedan 2019 haft en öppen förskola, placerad på Örtagatan 3. Tidigare fanns två öppna förskolor, varav en låg på östra sidan av stadskärnan och den andra på västra sidan. Den östra (Pluto) stängdes på grund av planering av det nya gymnasiet och den västra på grund av utdömda lokaler (Ripan) och båda verksamheterna slogs ihop. Öppna förskolan är också en familjecentral enligt samverkansavtal. Den nuvarande öppna förskolan är inte samlokaliserad med andra aktörer i familjecentralen, vilket försvårar samverkan och begränsar möjligheten att erbjuda ett heltäckande stöd till familjer.

Nuläge och utveckling

Besöksstatistiken visar en tydlig trend:

2022: 6600 besökare

2023: 7600 besökare

2024: 10 911 besökare

2025: 10 945 besökare

Detta är en ökning med över 65% över åren 2023-2024. Samtidigt har kommunens befolkning vuxit med 299 personer under 2024 och uppgår nu till 48 591 invånare vid årsskiftet 2024/2025. I januari 2025 införde vi begränsningar för flera målgrupper och minskade möjligheten för föräldrar med barn 0-5 år att komma till öppna förskolan/familjecentralen för att försöka upprätthålla god kvalitet trots högt besöksstryck. Detta tros ha påverkat inbromsningen av besökare. Under 2025 har vi snittat ca 6 nya besökare i veckan.

Andelen utlandsfödda besökare ökar stadigt i takt med att SFI för föräldralediga har utvecklats samtidigt som det under hösten 2025 lett till att de svenskfödda föräldrarna minskat. I samband med den uppsökande verksamheten för fler barn i förskola ser vi att området runt Sadelmakaren och Romberga är fortsatt svåra områden att nå. Dessa föräldrar kommer i mindre utsträckning till Öppna förskolan/familjecentralen, trots att vi vet att där finns behov.

Socialtjänsten är en aktör i samverkansavtalet familjecentrum där vi har familjebehandlare som deltar i pågående verksamhet på öppna förskolan ca 25%. De finns då med i gruppverksamheten, erbjuder enskilda samtal samt föräldragrupp. Tiden räcker inte till det behov som pedagoger och familjebehandlare ser eller familjer efterfrågar.

Familjecentrum är en arena där socialförvaltningen helt i linje med omställningen borde utöka sin aktivitet för att erbjuda tidigt stöd. Men även utifrån den ökande slussning som sker via samverkan med regionen – Vänta barnsäkert, Barnsäkert och utökat hembesöksprogram. Arenan möjliggör generella insatser men också tidiga insatser utan behovsprövning på indikerad nivå. Denna mötesplats möjliggör också föräldrautbildningar i samverkan.

Problemanalys

Enligt riktlinjen för Föreningen för Familjecentralers främjande (FFFF) ska verksamheter dimensioneras utifrån målgruppens storlek och socioekonomiska förutsättningar. När en öppen förskola/familjecentral blir för stor uppstår flera problem:

- Svårigheter att bygga relationer mellan personal och besökare
- Minskad möjlighet till individuellt stöd från socialtjänstens familjebehandlare,
- Försämrade samverkan mellan professioner och
- Risk för att utsatta familjer drar sig undan.
- Svårare att arbeta främjande och förebyggande med deltagande familjer

10945 besökare på ett år är på bristningsgränsen till vad personal och lokalen klarar av.

Behov och lösning

För att möta dessa utmaningar föreslås att kommunen etablerar ytterligare en öppen förskola/familjecentral, gärna på östra sidan av stadskärnan. Detta skulle avlasta den befintliga verksamheten och minska trängsel, öka tillgängligheten för familjer som idag har långt att resa, skapa möjligheter till riktade grupper och flexibla öppettider samt i den bästa av världar underlätta samverkan genom samlokalisering med BVC, MVC och socialtjänst.

Nationella initiativ

Regeringen och SKR har en överenskommelse för perioden 2023-2025 om att stärka Öppna förskolans roll i etableringen av utrikesfödda kvinnor. Öppna förskolan är en central arena för språkutbildning och samhällsorientering. Ytterligare en öppen förskola skulle ge kommunen bättre förutsättningar att bidra till dessa nationella mål.

Förväntade effekter

Bättre tillgång till stöd för familjer i hela kommunen, effektivare samverkan mellan aktörer, ökad närhet och jämnare fördelning av besökare samt förstärkt förebyggande arbete och tidiga insatser.

Öppen förskola/familjecentral erbjuder många fördelar för både föräldrar och barn. Det är en frivillig och kostnadsfri mötesplats där föräldrar kan träffa andra vuxna i liknande livssituationer, utbyta erfarenheter och få stöd i sitt föräldraskap. Barn får samtidigt möjlighet att leka, utveckla sitt språk och träna på socialt samspel i en trygg miljö. För nyanlända familjer kan öppen förskola vara en viktig väg in i det svenska samhället, då de får chans att lära sig om normer, språk och skapa

viktiga nätverk. Dessutom kan personalen på den öppna förskolan tidigt upptäcka om någon familj eller något barn behöver extra stöd och vid behov lotsa vidare till rätt instans.

Konsekvenser om inget görs

Om kommunen inte etablerar en ny öppen förskola/familjecentral riskerar vi fortsatt ojämn belastning och trängsel och i förlängningen dåligt rykte på grund av detta, att inte nå utsatta familjer samt begränsad möjlighet till tidiga insatser i föräldrastöd och brottsförebyggande arbete.

I takt med att befolkningen beräknas att öka till 60 000 invånare kommer det att saknas resurser för att ge stöd och erbjuda verksamhet av god kvalitet till samtliga som önskar delta.

Förslag på åtgärd

Etablera en ny öppen förskola/familjecentral på östra sidan av staden, exempelvis vid Sadelmakaren eller Korsängsgatan.

Kostnadsbedömning

Ökad kostnad för lokalhyra. Summan beror helt på vilken lokal som kan användas.

Ökad kostnad för bemanning av öppna förskolan; det saknas 100% för att täcka bemanningen av två Öppna förskolor. Ca 550 000kr /år.

Ökad kostnad för bemanning av familjecentral; 150%. (25% till ställer öppenvården om själva) Ca 800 000kr/år

Materialkostnad; visst materialinköp kan behövas beroende på lokalens storlek och utformning. Engångskostnad ca 70 000kr.

Sammanfattning

Kommunens öppna förskola har under flera år haft en tydlig ökning av besökare och verksamheten är nu nära sin maxkapacitet. Det påverkar kvaliteten, trängseln och möjligheten att ge ett likvärdigt stöd till alla familjer. Framför allt når vi inte fullt ut familjer i områden där behoven är stora, exempelvis på östra sidan av staden.

För att stärka det förebyggande arbetet och skapa bättre tillgänglighet föreslås att en ny öppen förskola/familjecentral etableras på den sidan av staden. Det skulle bidra till en jämnare fördelning av verksamheten, göra det lättare för fler familjer att delta och förbättra samverkan med BVC, MVC och socialtjänst om lokalerna kan samlas närmare varandra, och ligga helt i linje med uppdraget i den nya Socialtjänstlagen om främjande och förebyggande insatser.

En ny enhet ligger också i linje med både kommunens långsiktiga befolkningstillväxt och nationella mål om att stärka etableringen och språkutvecklingen för utrikesfödda föräldrar. Sammantaget är detta en viktig och framtidsinriktad satsning på tidiga insatser, social hållbarhet och barnfamiljernas behov.

Rapport utfärdad av

Charlotta Lind

Rektor Öppna förskolan och ordförande i Familjecentralens ledningsgrupp

Marie Holmberg

Avdelningschef socialförvaltningen och SFs representant i Familjecentrums ledningsgrupp